

**Kaitseministri määruse „Kaitseministri 30. augusti 2021. a määruse nr 10
„Riigikaitseõpetuse valdkonna toetamise tingimused ja kord“ muutmise“ eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Kaitseministri määrus „Kaitseministri 30. augusti 2021. a määruse nr 10 „Riigikaitseõpetuse valdkonna toetamise tingimused ja kord“ muutmise“ kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel.

Määruse muudatuse eesmärk on laiendada riigikaitseõpetuse preemiaprogrammi ka teistele kooli töötajatele, kes panustavad riigikaitse valdkonna arengusse ja kaitsetahte kasvatamisse, näiteks kooli direktor, õppejuht või teised koolis töötavad isikud. Lisaks täpsustatakse nõudeid, millele peab vastama riigikaitseõpetuse toetuse taotleja, ehk edaspidi peab taotlejal olema tööleping füüsilise isikuga riigikaitseõpetuse kursuse läbiviimiseks. Selle muudatuse tulemusel toetatakse eesmärki tagada stabiilsem ja parem õpikeskkond.

Ettepaneku eelnõu ja seletuskirja koostamiseks tegi Kaitseressursside Ameti riigikaitsealise hariduse valdkonnajuht Aare Jamnes (Aare.Jamnes@kra.ee). Eelnõu koostamise eest vastutab Kaitseministeeriumi õigusosakonna õigusloome nõunik Marion Saarna-Kukk (marion.saarna-kukk@kaitseministeerium.ee). Eelnõu ja seletuskirja on toimetanud Luisa Tõlkebüroo eesti keele toimetaja Tiina Alekõrs (tiina@luisa.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga muudetakse kaitseministri 30. augusti 2021. a määrust nr 10 „Riigikaitseõpetuse valdkonna toetamise tingimused ja kord“ (edaspidi *RKÕ toetamise määrus*), et edaspidi saaks toetuse taotlusi esitada üksnes see üldhariduskool ja kutseõppeasutus, kes on sõlminud töölepingu riigikaitseõpetust andva füüsilise isiku, mitte juriidilise isikuga. Samuti laiendatakse preemia saajate ringi, et preemia saaksid kandideerida ka teised kooli töötajad, kes panustavad riigikaitse valdkonna eesmärkide täitmisel.

Tulemuslikku õpetamist ja õpilase arengut mõjutavad eelkõige õpetaja (pedagoogi) pädevus ja õpetamisoskused, st millise õpikeskkonna ta õpilastele loob ning milliseid õppemeetodeid ta kasutab. Seejuures on oluline, et õpetaja õpiks esmalt oma õpilasi tundma ning leiaks neile kõige paremad viisid, kuidas neid õppetöös toetada ja arendada. Olukorras, kus õpilastel esineb senisest enam sõjahirmust tingitud ärevust ja stressi, on riigikaitseõpetajal tähtis roll õpilaste toetamisel. Paraku praegu kõigil riigikaitseõpetust õppivatel õpilastel ühte kindlat riigikaitseõpetajat ei ole. Praegu on koole (28 kooli 174-st), kus riigikaitsetunnis käib iga kord erinev inimene, sest koolid on riigikaitseõpetuseks sõlminud teenuse osutamise lepingu juriidilise isikuga. See tähendab, et nendes koolides ei ole õpilastel õpetajat, kes seoks eri teemasid omavahel ja aitaks varem õpitut uude teemasse üle kanda. Kuna viimastel aastatel on Tallinna Ülikoolis lõpetanud kümneid pädevaid riigikaitseõpetajaid, sh hiljuti sai riigikaitseõpetaja mikrokraadi 21 uut õpetajat, siis ei ole koolide poolt riigikaitsetundide teenuse ostmine juriidiliselt isikult õigustatud ega põhjendatud. Seetõttu muudetakse kehtivat määrust nii, et riigikaitseõpetuse andmisel toetatakse edaspidi neid koole, kes on

riigikaitsetundideks sõlminud lepingu õpetaja kui füüsilise isiku, mitte juriidilise isikuga. Nii soovitakse tagada, et igas koolis oleks õpilastel oma riigikaitseõpetaja, kelle poole saab noor pöörduda ka enne või pärast riigikaitsetundi, et saada vastuseid teda huvitavatele küsimustele või küsida nõu ajateenistuse teemadel. Peab siiski märkima, et see ei kohusta kooli muutma oma valikuid õpetaja palkamisel või teenuse ostmisel – koolil on endiselt võimalus teha valik oma vajaduste ja soovide järgi. Seevastu toetuse andmisel on see eeltingimus, sest Kaitseressursside Ameti hinnangul annab parima õpitulemuse see, kui õpilastega tegeleb üks konkreetne õpetaja.

Eelnõu punktis 1 täpsustatakse määruse reguleerimisalas, et toetust saab määrata peale riigikaitseõpetaja ka teistele kooli töötajatele, näiteks direktorile, õppejuhile või muule kooli töötajale, kes hingege panustavad riigikaitse ja kaitsetahte arendamisse.

Eelnõu punktis 2 täiendatakse toetuse taotleja nõuete nimekirja nõudega, mis näeb ette, et toetust saab taotleda kool, mis on riigikaitseõpetuse andmiseks sõlminud töölepingu füüsilise isikuga vastavalt põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-le 74 või kutseõppeasutuse seaduse §-le 37. Kehtivas määruses selline täpsustus puudus ning seetõttu on senises praktikas olnud juhtumeid, kus gümnaasiumi riikliku õppekavaga ette nähtud valikkursuse „Riigikaitse“ läbiviimiseks on kool sõlminud lepingu juriidilise isikuga, kuid selle puhul ei ole tagatud, et ainet õpetaks kvalifikatsiooninõuetele vastav õpetaja.

Eelnõu punktides 3–6 laiendatakse Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest preemia saajate ringi, et tunnustada noorte kaitsealase teadlikkusega tegelemist. Kuna koolis võivad noorte riigikaitsealase teadlikkuse ja kaitsetahte kasvatamisega tegeleda riigikaitseõpetaja kõrval ka teised õpetajad või muud koolis töötavad isikud, nagu direktor või õppejuht, siis asendatakse paragrahvi 45¹ lõikes 1 sõna „riigikaitseõpetaja“ sõnadega „üldhariduskooli ja kutseõppeasutuse töötaja“. Töötajat käsitletakse põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse ning kutseõppeasutuse seaduse tähenduses. Samuti asendatakse sama lõike lause lõpus olev sõna „preemia“ sõnaga „tunnustus“, et vältida tarbetut sõnakordust.

Paragrahvi 45¹ lõikes 2 ja § 45³ lõikes 2 asendatakse sõna „riigikaitseõpetus“ sõnadega „riigikaitse valdkond“. Muudatused on seotud paragrahvi 45¹ lõike 1 muutmisega, milles laiendati isikute ringi, keda saab esitada Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest preemia saajaks. Muudatustega täpsustatakse, et preemia määratakse kooli töötajale riigikaitse valdkonna edendamise eest koolis.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruse muudatusega toetatakse võimalust, et õpilaste ja riigikaitseõpetaja vahel tekiks hea koostöö, mis omakorda on eduka ja tulemusliku õppimise alus. Samuti ühtlustub riigikaitseõpetust andvate füüsiliste isikute (õpetajate) kvalifikatsioon koolides, sest kui koolidele seatakse toetuse taotlemisel tingimuseks töösuhte olemasolu füüsilise isikuga, peab see isik vastama kvalifikatsiooninõuetele, mis on seatud põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses ning kutseõppeasutuse seaduses.

Samuti on positiivne mõju Kaitseministeeriumi valitsemisala eelarvest preemia saajate ringi laiendamisel, sest kõik töötajad, kes panustavad koolis noorte kaitsealase teadlikkuse ja kaitsetahte kasvatamisse, saavad sõnumi, et nende panus on väärtuslik ning tunnustuse ehk preemia vääriline.

Muudatus võib negatiivselt mõjutada MTÜ-sid, kes on oma sissetulekus arvestanud koolidelt saadava rahastusega riigikaitseõpetuse läbiviimisel. Samas, nagu ka juba varem märgitud, ei ole koolid kohustatud teenuse asemel õpetajaid palkama ning ei ole võimalik täpselt ennustada, kas ja mis ulatuses see tegelikult koolide tehtava valiku kaudu MTÜ-sid mõjutab.

Igal juhul on koolidel valikainete läbiviimiseks ette nähtud rahastus ja juhul, kui kool otsustab teenuseosutaja asemel palgata õpetaja, võib see mõjutada konkreetset füüsilist isikut pigem positiivselt, kuna tema tööd ei tasustata enam vahendaja kaudu ja seega saab ta suuremat töötasu.

Kokkuvõttes kaasneb määruse rakendamisega eelduslikult positiivne mõju riigi julgeolekule, kuna selle kaudu noorte kaitsetahte kasvab.

Määruse rakendamisega ei kaasne sotsiaalsed, demograafilised ega majanduslikku mõju ega mõju elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule, riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne riigile lisakulusid, sest koole toetatakse ja preemiat jagatakse olemasoleva eelarve piires. Määruse rakendamisega riigile tulu ei teki.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemis Haridus- ja Teadusministeeriumile ning Rahandusministeeriumile.